Број 251 Београд, Петак 24. децембар 1920. год. Год. IV.

Република

ОРГАН РЕПУБЛИКАНСКЕ ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Број 0·50 дин.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈ
Књегиње Љубице ул. бр. 14. — Телефон: 12-

ПРЕТПЛАТА КАО И НА БРОЈ.

ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА СЕМ ПОНЕДЕОНИКА.

Културно наслеђе Србије

Ка сопственом искуству

Незадовољство са нашим досадашњим политичким животом, коме су оскудевали и људи и идеје, показало се на разне начине после овог великог рата. Један од облика у којима се ово незадовољство изразило јесте и стварање земљорадничке странке. Наш сељак, који представља најмногобројнији и привредно најважнији друштвени ред није био предмет готово никакве бриге од стране државе. Узмимо само као пример и као доказ шта је данашња монархистична држава урадила за стручно васпитање и образовање нашег земљорадничког света. Без претеривања може се рећи готово ништа. У бившој Краљевини Србији постојале су само три школе у којима је наш земљорадник могао стећи нешто стручног знања. По овоме човек који не познаје нашу земљу не би никад могао закључити да је створена и да живи од земљорадника. Под таквим околностима зар је некакво чудо што је наш земљораднички сталеж незадовољан и што је то незадовољство довело и до стварања посебне земљорадничке странке.

Учествујући као нова организација први пут у изборима, земљорадничка странка је постигла леп успех. Бар њени прваци изгледају потпуно задовољни првим изборним резултатом. Према данашњој ситуацији и бројној снази група и партија у Уставотворној Скупштини, земљорадничка странка са својих неколико десетина мандата, представља важан и значајан фактор. Демократи су први потрчали да ову странку привежу за себе. Њихови органи већ су говорили о томе да ће обе странке заједно ићи и радити пошто су им програми слични и готово једнаки. Међутим од тога није било ништа. Нова партија је јавно потврдила жељу и намеру да одржи и сачува своју индивидуалност. Ипак посао на придобијању сељачке странке за спасавање по монархију тешке ситуације није престао. Он је настављен и даље, само у другом правцу и на други начин. Место да сељачку странку привлачи једна од највећих политичких партија код нас њу су обе заједнички почеле мамити и призивати у своје друштво. Од како је влада у кризи и од како су почели разговори о образовању нове владе и демократска и радикална штампа се стално занима држањем земљорад. странке. Непрестано се истичу жеље и врше утицаји да и ова нова странка уђе у владу.

Њен представник изјавио је регенту, да је странка за уставну и парламентарну монархију и у исто време за јединствену државу. На основу тих изјава неки демократски листови назвали су је већ „државотворном" странком и као таквој истакли заповедну дужност, да ступи у владу која се има образовати. Други јој по мало прете предочавајући јој да ће она бити одговорна ако услед немогућности образовања владе дође до распуштања Уставотворне Скупштине. У исто време пада и изјава регентова дата Кристану, шефу социал демократа, да не треба приступати распуштању скупштине „без крајње нужде". Значи, дакле, да ако сељаци остану тврдоглави „крајња нужда" се јавља и распуштање скупштине је свршен чин. И ко ће онда бити крив за то? Сељачка странка, одговориће у хору сва монархистична штампа, као што то и сад говори и понавља.

И тако, дакле, сељачка странка која се јавила као протест против нашег рђавог политичког живота нашла се одједном усред његовог вртлога. Где ће је он однети не зна се још посигурно. Њени прваци за сада изјављују да никако неће ући у владу, али с друге стране нико не може тврдити да ће се они оглушити о апеле на њихова патриотска осећања и чуваре виших интереса државе и народа који им се са свих страна чине. А како би ситуација за сељачку странку била сасвим чиста и сасвим јасна да је она пошла са јединог тачног и исправног гледишта, да је за сваки социални преображај потребан политички, за сваки политички преображај морални, и да се морално уздизање у нашој средини не може ни замислити без промене данашњег режима који је сушта неморалност и покварености. Почетак сваког преображаја код нас мора, дакле, бити свршетак режима под којим се гушимо и стењемо. Без тога, он ће упропашћивати и најбоље намере о својој поправци и место да га ти добронамерни људи поправе он ће њих покварити, место да се он уздигне, они ће се снизити. У том погледу сељачка странка је могла да се поучи туђим искуством, али изгледа да њени прваци желе да она сама лупне главом о зид, па да тек онда види да се тим путем не може ићи. Што се тиче нас ми бисмо желели у општем интересу, да ова поука сопственог искуства дође што пре, кад се већ поука туђег искуства не прима и не слуша.

Наш филм

Ступајући једно после подне у предсобље велике Ристићеве куће, г. Тиња затече неку жену, како широким замасима чисти предсобље. Сматрајући да је незгодно у канцеларијско време вршити послове, који се раде кад све особље изађе, он оштро подвикну:

— Шта то радиш?

— Чистим, као што видите.

— Ко те то научио?

— Г-ђа Весних. Наредила ми да сваких 10 минута чистим прашину која би се нахватала по поду.

Г. Тиња гласно прекрши трећу заповест Господњу, уз неке додатке из богатог речника, које нам бески законодавац није могао предвидети кад је писао својих десет заповести, и нареди да се жена заједно с метлом избаци напоље. И пошто је г. Тиња, по оној народној:

На пићу је тежак пијаница (ово само ради фигуре).

А у кавги љути кавгација, — хитре слуге госу послушаше и цео свет диже руке од ове корисне реформе.

А штета је! Штета велика, јер нигде метла није била на своме месту као у Ристићевој кући. Истина, обична сиришка или брезова ужичка не би била довољна, већ би се морала из неког античког музеја, ма и на позајмицу, узети она Херкулова, али боље ишта него ништа!

Штета, права штета, и грех на душу г. Тиња што је избацио један инструменат, тако на свом месту у Ристићевој кући!

Пирон.

Погрешни путеви

4.

Колико је монархизам и централизам једна погрешна и зацело не једна прогресивна државотворна концепција, толико се на другој страни греши са концепцијама које су у нашој јавности проглашене за сепаратистичке и антидржавне, и које могу и не бити то, али су измешане са схватањима и тенденцијама које се могу тако тумачити са гледишта државног и народног јединства. Мислимо на тежње појединих покрајина за потпуном аутономијом или за најширим федеративним уређењем државе, или чак за таким уређењем где би поједине покрајине имале само војну конвенцију за државном целином. Док доследне крајње централисте траже распарчавање државе у што већи број ситних јединица, ради јачања централне власти, доследне и крајње федералисте траже јачање великих покрајина према којима би централна власт била приличо или са свим ситна и немоћна.

Једном фигуром изражено могла б се супротна гледишта о уређењу наш државе преставити овако: централи сте хоће једну радњу, једну фирм у којој ће један човек бити све и св глава и центар свега, а имаће ка своје слуге 35 или колико било ш грчади или иначе слабих и немоћни помоћника који сваки за себе ништ не престављају нити би могли вод ти радњу. Крајње федералисте хоћ радњу од 7—12 равноправних ком паньона, који мање више сваки за се бе може да ради, и ако му се дру штво не допада може се издвојит и образовати засебну радњу. Ни првом ни у другом случају радњ неће бити бог зна каква. У првом толико мање у колико су слуге ман задовољни и са газдом и друговим или се гложе између себе. У друго у толико мање у колико се сваки по јединац осети самосталнији и незадо вољнији са друштвом. Компромисн решење се дакле само собом намеће као најбоље: радња са јаким компа њонима, али интересима и међусоб ним обавезама тако чврсто повеза ним међу собом да излазак једног ма кога слаби све остале а и себ штети највише.

Није случај што су озбиљни по литичари покушали наћи једну сре дину између два крајња гледишта, што су са разних стајалишта ишл да траже једно средње решење, једн средњу линију и г. Смодлака и Г. Ст Протић и Г. Љ. Стојановић. Није чу до што и у нашој јавности на виш страна постоје и појављују се тежњ за неким средњим решењем. Па ни у тој вези није чудо ни што се јав љају и таке мешавине и така компро мисна мишљења као што су републи ка с монархијом на челу, или центра листичко уређење са широком адми нистрацијом. Све то показује и те жину проблема и потребу компроми сних решења. У осталом и сама ре публика ма каквог облика била јест у основи један компромис грађана и политичких јединица које је састав љају. Тако и државно уређење, кој је наша странка као прва републи канска унела у свој програм јест један компромис између централизм и децентрализма, одн. федерализма Компромисно решење које се као нај боље натура и за организацију наш државе било би такво да покрајине које улазе у састав државне заједни це сачувају са неопходно потребних корекција свој индивидуалитет, сво углед и своју вредност али се уза јамно обвежу не само на одржањ заједнице него и на њено што јаче снажење и успешније деланье будућн свесни да ће од успеха заједнице и сви посебни саставни делови добити у моћи, угледу, вредности.

Културно наслеђе Србије

Тако једно компромисно решење усвојила је наша странка и оно нам се чини не само најбоље него и једино добро. Тражећи за државну заједницу све оно што државу чини државом наш програм оставља пуну вредност саставним деловима, и не само оставља него им даје још више и веће вредности него што су досад имали: даје им слободу изборног представништва, избор управе и избор и контролу народа над чиновништвом. Наша странка верује да је држава организована на слободи и правима њених грађана несравњено јача него ма која држава организована на сили и власти. Ми се не бојимо од сувише великих слобода и од сувише великих права. Цело човечанство и ми заједно с њим још је сувише далеко од сувише великих слобода и од сувише великих права. Човечанство па и ми патимо од сувише великих прохтева власти и владајућих да се по сваку цену одржe, често баш и на тај начин што угрожавају права и слободе грађана. У републици су владајући прилично зауздани и ограничени у таким својим прохтевима. Монархије све, па и оне тако зване слободоумне, пате од наступа таких прохтева. Наша особито. Данас јој је главна брига да скрха моћ и углед и отпорну снагу појединих покрајина. Сутра ће се бацити на моћ и права организованих грађана. За то монархија не може доћи у обзир ни у најблажем компромисном решењу, и они политичари који компромис протежу и на монархију, а мисле да бране права своја и својих покрајина стоје на најпогрешнијем путу. Добро би било да ма у последњем часу буду тога свесни.

Др Свет. Стефановић.

КАЈО О СИТУАЦИЈИ

Велики противник Клемансоа, Кајо, издаје нову књигу, која ће створити око себе огромну сензацију. „Тајмс" доноси огроман резиме из те књиге. Резиме износи колико цео један број наших листова.

Кајо пре свега криви Клемансоа, да је био кратковид, да је боравио „у вишим сферама" и да није предвидео да је „мир преко победе" убитачнији за Француску но „мир преко измирења".

Француска је требала да закључи мир у 1915. или 1917. и тада би она била арбитер Европе. Овако је сву силу узела Енглеска, која је добила неограничену власт над морима.

Да је Француска то учинила створио би се мир без потпуне превласти једне једине државе, као сад. То би био један велики демократски мир, који би срушио све олигархије, већ самим тим што би се оне нашле између демократије запада и велике руске републике. Овако је дошла превласт Британског империјализма и економско робовање целе Европе — Енглеској. Стари свет остао је и даље оно што је био — само је руинисан, упропашћен, а све оне мрачне силе реакције живе и даље у њему.

Енглеска сада има да се бори за превласт са Сједињеним Државама и Јапаном. Европски континенат упропашћен је. Њега треба спасавати. То мора учинити Енглеска. Ако то не учини Европа ће пропасти и повући и Енглеску у пропаст. Европа ће бити изложена беди, глади, не раду. Она ће падати све ниже и преживљавати све нове и нове потресе, револуције и ратове, који ће је најзад довести до коначне пропасти. С тога се мора прићи континенту у помоћ. Мора га се ослободити од економског краха. Енглеска мора да промени „угљену политику" и да не уништава индустрију континента подизањем цене на угаљ. Европу треба президати. Ако то не буду хтели милом, државници Енглеске и Америке мораће то учинити силом, силом самих животних односа. Живот ће их натерати да притекну у помоћ континенталној Европи, која има још снаге у себи, но коју треба подићи. Само не треба оклевати, да не буде доцкан.

Атак полиције на приватну својину

— Могао би да прочита и г. Драшковић —

Полиција г. Драшковића забранила је јучерашњи број „Републике" због уводног чланка г. Јаше Продановића: *Република с краљем.* По себи се разуме да је забрана против закона, јер се тим чланком не вређа ни краљ, ни чланови краљевског дома нити се позива народ на оружје.

Две последње забране суд је поништио као незаконите. Не сумњамо да ће и ова исто тако проћи. Али овакав жандарски поступак једне полиције, која сматра за част да буде силеџијска и измећарска не само што је најординарније гажење закона већ је и недопуштен атак на приватну својину.

Г. Манојло Лазаревић изгледа није наредио својим жандармима, да приликом одузимања забрањених бројева дају продавцима реверсе на одузете бројеве, те нам се продавци не могу оправдати нити можемо контролисати да ли нам је полиција све заплењене бројеве, после поништене забране вратила.

Такав рад, господо полицајци, који чувате закон и поредак, то се зове *крађа* или, још ако хоћете, пљачка, а они у чије се име такав посао ради, зову се *лопови* и разбојници.

Ако сте због парчета хлеба продали своју савест па за рачун својих госа и против закона гоните [illegible] де зато што се боре за један [illegible] љи државни и друштвени поредак, зато што желе да дође до победе народа над власницима, онда бар немојте допуштати да вам се и руке прљају најобичнијим лоповлуцима.

Заплените „Републику" да би спасли монархију али останите бар чистих руку, дајте реверсе на заплењене бројеве.

Лоши знаци

Синоћна седница Уставотворне Скупштине оправдала је сва наша очекивања. Монархистични најамници успели су да задају први удар суверености народа и да закуну посланике.

Уставотворна Скупштина, изузев опозиционе групе, својевољно је и жалосно абдицирала на своју сувереност.

За посланике који су без протеста и негодовања допустили да им право, које им је народ дао, ограниче људи, које је купио данашњи режим, народ ће имати само реч презирања, кад једног дана и поред свих смидалица и претњи дође до речи.

Овом приликом да констатујемо само један непобитан факт. Против Пословника и заклетве изјаснили су се: комунисти, Радићевци (посредно) Корошчев клуб, социјалисти и републиканци. Што чини око 130 посланика. Против Пословника, *али на начин, да владајући фактори ипак буду задовољени* изјаснили су се и земљорадници. Онај део Устав. Скупштине, који је јуче извршио *атентат* на суверена народна права сачињавају радикали, демократе и муслимани.

Кад су комунисти, пошто је њиховом представнику ускраћена реч, демонстративно напустили Скупштину, у којој је покушано да се легализује насиље и кад су републиканци дали изјаве против заклетве Уставотворна Скупштина је давала утисак једне скупине, која мисли да својим бројем може целом народу на незаконит начин наметнути вољу не народну, већ својих шефова.

Лоши знаци за будућност земље.

КРОЗ НОВИНЕ

За чије „добро"?

„У овим тешким моментима радикална странка, као и што је у сличним приликама и раније чинила, руководи се искључиво добром народа и интересима државе", вели подвалаџијска „Самоуправа".

А колко синоћ њени посланици се заклеше да ће чувати „добро *краља* (на првом месту) и народа.

Да ли и добро краља по појмовима народне радикалне странке спада у добро народа, и шта ће њени посланици учинити око добро краља и добро народа од једном се покажу као два сасвим различита добра?

Немојте да врдате, браћо радикалска. Није вама до народног добра, а ко зна колико вам је баш и до краљевог добра. Вама је само до вашег сопственог добра, да вам трбуси буду дебели, и џепови пуни, да не идете пешке, и да ништа не радите, да гутате масне дијурне, и правите партизанске указе. Ви не бисте лагали само кад бисте се клели у добро Пашића и Радикалне странке.

И они говоре

Радикали кроз „Самоуправу" прете Милораду Драшковићу да неће излазити на општ. изборе пошто, кажу, не би могли добити већину способну за *рад.* Не треба, веле, бирати само незаконито суспендоване одборнике, већ целу управу и 30 одборника, пошто ће иначе комунисти моћи кочити „рад".

Не знамо да ли је тај чланак писао Ђока Карајовановић, који нам је за ово неколико месеци славно помогао, пошто им нико са стране није сметао, да останемо и без воде, и без дрва, и без угља, и без осветљења, а ускоро ћемо остати и без трамваја и без телефона, и без леба.

Зар вас није срамота да штампате такве безобразлуке у дане када се по Београду држе протестни зборови малтретираних грађана, због *вашег* „рада", и против *ваше* управе.

Волели бисте ви да се сами разбашкарите по општини и да вам нико не смета али не у раду него у нераду и у свима вашим растурањима општинске имовине.

Конференција

Републиканске Демократске Странке

Одржаће се у недељу 26. ов. м. у 9 час. пре подне код *„Славије"*.

ДНЕВНИ РЕД

1. *Поздравна реч* г. Љуб. Стојановића.
2. *Резултати изборне борбе и даљи рад на организацији партије* — референт г. Др. Михаило Илић.
3. *Парламентарне групе у Уставотворној Скупштини* — референт г. Јован Ђоновић, нар. посланик.
4. *Питање Устава и пословника,* референт г. Јаша Продановић.
5. *Предлози.*

Право присуства имају чланови Републиканске Демократске Странке.

Из Конституанте

Јучерашња седница

Седница која је била заказана за 22. ов. м. у 4. ч. по подне са дневним редом полагање заклетве народних посланика и конституисање Уставотворне Скупштине била је једна од најбурнијих седница не само поред своје велике важности, већ и с тога што су на њој учињене формалности које су од стране владајућих група биле наметнуте великом делу народних посланика. Седницу је отворио привремени председник г. Никола Пашић тек у 5 час. Отворивши седницу г. Пашић одмах прелази на дневни ред, ради чега је г. *Сима Марковић* устао тражећи да се прочита записник са прошле седнице, јер пре него што се пређе на остадневни ред мора се чути записник прошле седнице. Г. Пашић је преко ових захтева прешао, и објаснио да се, пре него што ће се прићи полагању заклетве, имају чути изјаве клубова на тај акт. Одмах затим даје реч г. *Чеди Станковићу,* који у име земљорадничког клуба изјављује да земљораднички клуб налази да је пословник и полагање заклетве прописане у њему октроисан од стране владе, која је тим актом повредила народне интересе. Али како земљорадничка странка жели рад у Уставотворној Скупштини то неће одуговлачити са питањем око полагања заклетве већ ће је положити *без икакве ограде,* остављајући владајућима да поднесу сву одговорност за последице.

Затим је добио реч г. др. *Сима Марковић,* који у свом говору обраћа нарочиту пажњу на пословник и на иницијативу комунистичког клуба да се исти не прими. Његов говор је био час прекидан аплаузом целе левице и појединих из земљорадничке и демократске странке и лупњавом лармом и виком радикала и демократа, који су по сваку прилику хтели да спрече говорника да да изјаву. Г. Марковић је образложио да су највећи непријатељи народнога суверенитета и суверености Уставотворне Скупштине радикали и демократи. Демократи су до последњег тренутка били резервисани али подстрекнути утицајем мрачних сила, које владају одозго најзад попустили. Његов говор је г. Пашић стално прекидао лупом звонцета и интервенишући код говорника да пређе на изјаву. Г. Марковић је стално говорио, не обазирући се на председникове речи услед чега је г. Пашић прекинуо седницу сишавши са свога места. И настала је врева и комешање; са свих су страна посланици прилазили трибини коју г. Марковић никако није хтео да напусти, у намери да се објашњавају са говорником и тек после четврт сата г. Пашић се врати на своје место позивајући г. Е. Кристана да узме реч. С. Марковић који је још био на трибину тражио је још само 2 минута времена да каже изјаву свога клуба. Пошто г. Пашић није хтео да му да поново реч г. Сима Марковић је узвикнуо: „У знак протеста противу насиља, ми демонстративно напуштамо дворану." Пришавши својој групи пошао је са њом напоље уз најодлучније протесте. Кад се сала, умирила узима реч г *Кристан* који у име социал-демократа изјављује да не признаје привремени пословник и да Уставотворна Скупштина има бити суверена. Сматра да је овакав рад насиље. После тога је узео реч г. *Мехмед Спахо,* који је у име муслиманског клуба дао изјаву у којој наговештава да ће као монархисти пристати на полагање заклетве тим пре што су се радикали и демократи сложили да се изабере одбор за измену пословника. Жали што је г. Веснић довео у везу пређашњу његову изјаву са патриотским осећањима У име републик клуба. Г. *М Лазаревић* је дао ову изјаву: Ова заклетва врађ осећања, која су била израз народа према оданости отаџбини. Сматра да је заклетва једна формалност у коју не верују ни он, ни онај коме се полаже, али из дужности према својим бирачима полаже је ма да је она унижење за овај дом.

После ових изјава узео је реч г. *Мил. Веснић,* председник владе, да брани себе и своје другове који су од стране појединих група нападнути да су октроисали пословник. Његов говор је био прекидан добацивањем од стране социјалдемократа: Ко је потписао г.г. Корошца, Дринковића и Ковачевића? нашто је В-

Културно наслеђе Србије

сниħ одговорио да су г.г. Корошец и Ковачевиħ потписали Пословник, а да је г. Дринковиħ на молбу његову и његових другова да потпише Пословник или да повуче консеквенце. Г. Дринковиħ носи и моралну и политичку одговорност за Пословник.

После Веснићеве изјаве г. Пашиħ је позвао посланике да положе заклетву (комунисти, Корошчева група и народни клуб нису били присутни). Пришло се гласању председника. Гласало је 243 посланика од којих је г. Рибар добио 152 гласа, Војислав Лазиħ председник земљорадничког клуба 31 глас, г.г. Аца Станојевиħ 2 и Миленко Весник 1, празних листиħа је било 17. Пошто је прочитан резултат избора г. Пашиħ позива новоизабраног председника да заузме своје место. Г. Рибар је одржао један дуг патриотски говор, који ħе по предлогу Агатоновиħа бити штампан у плакате и упуħен народу. После његовог говора приступило се избору 3 п-председника и изабрани су г.г. Славко Милетиħ са 185 гласа, Милош Ħосиħ 183 и Храсница 161. За секретаре су изабрани г.г. Р. Одавиħ, Рад. Агатоновиħ, Ж Видановиħ, М Гилиħ, М. Драговиħ. Јањиħ, Вукосављевиħ и Сељиħ. Председник је закључио седницу у 9 и по часова и сазвао другу за сутра у 10 часова пре подне.

Заклетва у Скупштини.

Изјава нашег посланика г. Милована Лазаревиħа.

Господо посланици!

Наши бирачи, које имамо част ја и моји другови у овоме дому заступати, небројено пута дали су доказа своје неограничене верности и љубави према нашој Отаџбини, народу и народном јединству. Своју верност и заклетву према тим нашим идеалима они су и крвљу својом и животима запечатили. Тражити нешто више од тога не би имало ни смисла ни потребе.

Али оваква заклетва коју нам влада силом, једном нелегалном уредбом, као најстаријем и сувереном телу намеħе, не значи ништа. У овакве врсте заклетва- нити верује орган у чије се име полаже, ни ми који је полажемо.

Сматрајуħи овакве заклетве које се од нас пре решења закона о пословном реду и Уставу земаљском траже као једну формалност, то ја и моји другови да не би били лишени своје високе дужности коју имамо у интересу Земље и Народа да извршимо, приступиħемо и оваквој заклетви.

Ситуација

Г. Веснић је упутио г. Рибару, председнику Скупштине ово писмо:

„Част ми је известити Вас да сам Њ. В. Престолонаследнику поднео оставку Владе. Према томе узимам слободу умолити Вас да будете добри одложити седнице Уставотворне Скупштине до образовања нове владе".

*

Председник Уставотворне Скупштине издао је одредбе поводом оних посланика, чији су мандати верификовани а који нису положили заклетву.

Према тим одредбама они не могу добити нити дијурну нити бесплатан подвоз на железницама. Такође исти посланици не могу у Скупштини вршити посланичке дужности.

*

У 11 сати председник скупштине позвао је све шефове група ради договора за измену пословника. Наговестио је да свака група изради измене до 28. када ħе се понова састати сви шефови ради дискусије о доношењу пословника. Ако се шефови буду сагласили, пословник ħе бити замењен на једној од првих Скуп. Седница.

*

Поводом сукоба који је наступио у радикалном клубу између г. г. Протиħа и Пашиħа, г. Протиħ не посеħује седнице. Како се чује из радикалних клубова он ħе одступити из Радик. Клуба и поднети оставку на мандат.

*

Јуче 23. ов. м. у 11 и по час. Демократски Клуб држао је седницу на којој се решавало о уступљавању посланичких мандата оних, који су изабрани на више места. Затим се решавало о односу Демократске Странке према осталим странкама у преговорима о влади.

*

Председник Уст. Скупштине закључивши јучерашњу седницу изјавио је, да не може одредити тачни дан када ħе се седница заказати, али ħе то бити чим Влада буде састављена.

Нове школе

— Конкретни предлози —

Доктор Харден Гест предлаже, као почетак, ове реформе:

1) пре свега оснивање родитељских комитета. Преко тих комитета родитељи ступају у везу са механизмом

Главно је: непосредан додир.

4) социална контрола. Ти родитељски комитети постају временом права социална контрола, којој треба, постепено дати и власт над просветом.

Пословице и изреке

Вила се врана, па на ђубре пала..

Објашњење: Та се пословица употребљује н. пр. кад се неки људи високо уздигну и неħе да буду монархисти и кад би наша земља била као енглеска монархија, па после постају монархисти и у монархији која има солунску аферу, Белу Руку, гажење Устава и закона, насилно растеривање престоничке општине, фаворизирање ђенерала који краду и шверцују и т. д. и т. д.

Књижевност

„Ново Доба"

У најкраħем времену изаħи ħе одлични књижевни календар „Ново Доба". Прилози су врло пробрани и од наших истакнутих јавних радника. Између осталих истичу се имена г. г. Светислава Стефановиħа, Владислава Станимировиħа, Светислава Шумаревиħа, Станислава Винавера и Симе Пандуровиħа и госпођице Зорке Каснарове и других. Илустрације су од наших признатих уметника: г. г. Бранка Поповиħа, Ивана Мештровиħа и неких млађих.

Дневне вести.

Продужење рока

Одсек за накнаду штете Министарства Правде саопштава да је, у интересу лица ратом оштеħених, рок за пријаву штете ратом причињене продужен накнадно до закључно 31 јануара 1921. год.

ФЕЉТОН

Arnaldo Fraccaroli:

ГОСТИОНИЧКИ ТЕРЦЕТ

(7)

— Али шта ти је? Умири се! Зашто хоħеш да ме отераш? Како могу да те сада оставим? И зашто? Ти си улила ватру у моје тело.

— Не, не, идите, идите. Молим вас. Видите, ја вас молим.

И збиља ме је молила са склопљеним рукама, и гласом пуним узбуђене молбе. Помислих на испите, на диплому — и да ħу се напокон опет повратити. Рекох:

— Али хоħу да се вратим, хоħу да те опет видим. Не могу да те тек тако оставим. Идем у Падову да положим испите, и повратиħу се опет к теби.

— Не, немојте одмах доħи. Ја ħу вам јавити кад то буде могуħе.

— Хоħеш ли ми писати?

— Хоħу. Али путујте.

И отрча, носеħи у руци папучице.

* * *

Прошло је неколико месеци. У Падови сам се морао спремати за испите. Тражио сам по неким старим списима и нашао сам документе за моју дипломску тезу: „Радни уговор и његова еволуција у друштвеном животу". Положих испите, добих диплому; неколико сам недеља лумповао и славио за своју диплому, доцније за диплому мојих колега. Прошло је неколико месеци.

И једнога дана, сасвим изненада, сетих се Ружице, моје лепе пријатељице, али, нажалост за врло кратко време.

Видели смо се још једном онога јутра, пре поласка. Одлучно, али учтиво одбила је један мој дар: и доцније ништа више. Рекла је да ħе ми писати: али ми није писала никада.

Сеħање је било тако живо, и успомена на ону њену здраву и цветајуħу лепоту тако је улазила у моје тело, да нисам могао одолети жељи да је још једном видим. И сутрадан сам сео у воз, као и некад, и поновио сам још једном оно путовање. Од Падове до Виченце у брзом возу, од Виченце до Скиа у маленом возу који стаје у сваком селу, па онда горе до Торебелвичина у оној играчки, кроз зелене брдине.

Признајем да сам осеħао велику жељу да што пре стигнем и да видим Ружицу. И чудио сам се како сам могао тако дуго време не мислити о њој и не вратити се на место где ме је чекало обнављање једне дивне радости.

Ружица! Ето, сад ме узбуђивала њена успомена. Опет сам преживљавао ону ноħ кад ми се она исповедила и осеħао сам код мене и као у мени њено зачуђење, њену збуњеност и њену радост. Сеħао сам се како сам победио њено инстиктивно опирање, сеħао сам се њене жарке топлине, и изненадне узбуђености кад се је пробудила и њених тамноплавих очију којима ме је погледала када сам одлазио.

Упутих се журно до гостионице.

Био је лепи и светли летњи дан.

Кад сам ушао са улице опет нисам ништа видео у мрачном предсобљу. Како би било да опет нађем оно двоје како се милују? Али нисам чуо шкрипање столица, а кад сам почињао разабирати видех за столом човека у кошуљи који је трао празне флаше и код њега пуначку газдарицу која их је брисала. Није било ни плавога младиħа, ни Ружице.

Пуначка газдарица ме је препознала, упитала ме за здравље и понудила ми собу:

— Хоħете ли ону исту?

— То би баш хтео!

— Добро. Б ш је јуче тај број остао слободан.

И окренувши се према степеницама викну:

— Ружице! Ружице!

— Ах, дакле она је још ту! Зачуше се брзи кораци низ степенице, и Ружица се појави, као и онда, уставивши се на последњој степеници.

— Шта желите?

Опази ме и силно се зачуди. Онда се одмах умири и поздрави ме смешкајуħи се:

— Добар дан, господине.

— Ох браво, видим да га се и ти још сеħаш. Отпрати господина до броја два и донеси му воде

Изволите господине.

Ја сам ишао за Ружицом сасвим индиферентно, док ме је оно двоје гледало. Али кад доħох на сред тамних степеница ухватих Ружичине руке и пољубих је у врат. Она не одговори ништа и није се ни окренула.

— Ево ваше собе.

— Зар неħеш ти да останеш?

— Отворена је, ја ħу ми одмах вратити са водом.

И узе један бокал који је био у ходнику и оде низ степенице.

(Свршиħе се

Културно наслеђе Србије

Ликвидација Аустро-Угарске Банке

Делегати Аустро-Угарске Банке одржали су више конференција са члановима репарационе комисије, ради утаначења ликвидације Аустро-Угарске Банке.

Последње вести

— ТЕЛЕГРАМИ —

Од 23. децембра

Ултиматум Данунцију. Париз. — Према вестима из Рима генерал Кавиља обавестио је Данунција о ратификацији Рапалског уговора поставивши му ултиматум од 24 часа за евакуацију острва Раба и Крка и осталих места додељених Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Одговарајући на ултиматум, Данунцио је изјавио да остаје при својој ранијој одлуци непризнавања Рапалског уговора и да је одлучан на отпор.

Бољшевици у Солуну. Букурешт. — Бољшевичка струја у Солуну узима све више маха. Узроци су економске и политичке природе.

Бриселска конференција. Париз — Бриселска Конференција прекинуће сутра радове, а поново ће их наставити око 10 јануара нашег год.

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ДЕЧИЈИХ КЊИГА

Почев од 29·— дин. па до најфинијег и друге потребе.

Шешира мушких

За наступајуће празнике продаје познато најјефтиније стовариште

Св. Милић
Кр. Милана 111.

1—1, 269

Једина радња у Београду, која одговара хигијенским условима то је

Јакова Ј. Ратковића

преко од хотел „Лондон", угао Милоша Великог ул. и Краља Милана бр. 65.

Иста радња има увек на стовариште:
Вина разних (црна и бела.)
Ракије препеченице и праве ужичке клековаче.
Ужичке пршуте, кобасице, сланине, кајмака и т. д.
Пиће је природно и продаје се под гаранцијом.

257 **Роба је јефтинија 20% но ма где.** 10-10

Позив на куповину

СРЕЋАКА ДРЖАВНЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

Извештавамо поштоване играче да смо добили највећи избор СРЕЋАКА у свима поделама и већ их продајемо.

Има 100,000 срећака од којих 50.000 добива разне згодитке од 20.000, 30.000, 40.000, 50.000, 60.000, 70.000, 100.000, 150.000, 200.000, 400.000 и премију 600.000 дин. а у најсрећнијем случају

1 МИЛИОН ДИНАРА

ПРВО ВУЧЕЊЕ БИЋЕ 3 и 4 ЈАНУАРА 1921 ГОД.

Цена Срећака 48, 24, 12 и 6 динара

Играчима ван Београда шаљемо поштом по пријему новца.

Најбоље је слати новац пошт. упутницом. Добитке исплаћујемо одмах без икаквог одбитка; а срећне случајеве чувамо у тајности.

Главни овлашћ. колект. Држав. Кл. Лутрије
Браћа А. Васић
Београд — Цветни Трг

262 10—10

Адреса: Праг, Uhelnytrh 1.

Претплаћујте се на „Републику".

Република прима огласе по најумереније цени

ПОДЛИСТАК.

Марсел Прево

Жути Домино

—— 12

Она потврди главом.

— Ви сте нађени у засебној соби с господином .. Ваше име?... Филипом д' Алондом...

Он је наставио цело саслушање истим равнодушним тоном. Кад сврши други је чиновник све то записивао, он ми пружи хартију да потпишем.

Ја одбих.

Није наваљивао. Пружи Мадалени која потписа.

— Опростите, госпођо; господине, рече шеф клањајући се, ми вас остављамо.

Кад они изађоше г. Делестал се окрете мени:

— Господине, молим Вас да ме сутра ујутру чекате у свом стану.

Са свом достојанственошћу човека, који види на три корака од себе крагау и машну, а коју не може да мете, одговорих.

— Господине, чекам Ваше свеДоке сутра.

— Не, господине од Алонда, ја ћу доћи, и мене лично ћете примити.

Он ме поздрави климањем главе и изађе полако, без љутње, без гнева бар привидно, механички затворивши врата за собом.

Какво треба да буде држање младог дипломате кад се нађе без крагне и машне, у присуству даме у жипону, дневној кошуљи и црним свиленим чарапама, у сред једне велике собе, одакле тек што је изашао муж те даме, снабдевен фактима за развод брака због прељубе, кад прељуба није извршена?

Ја сам почео о томе да размишљам кад видех да је г-ђа Делестал збацила на кревет огртач од крзна, у који се стидљиво била увила за време посете полиције. Она ми је изгледала, овако у кошуљи, голих руку и груди, прекрштених руку и ногу врло примамљива и помало бестидна.

Та ме бестидност нарочито очара више својим тврђењем о моралној лабавости, него ли љупким изгледом све полу голе жене. Дакле она се не женира од мене, ни сада, кад је светло у соби, значи ја сам јој близак. Овај догађај који ће је развести од мужа, значи приближио је још више мени. Ова дивна жена припадаће сад мени, и сматраће ме на неки начин, као свога мужа.

Ја клекох пред њом. Изљубих јој обе руке. Рекох јој да сам њен и да ћу јој увек припадати, да сам срећан што ћу да се изложим двобоју због ње, што ћу можда и погинути. Ја сам сматрао да сам крив према њој и хтео сам да ми она то опрости.

Она наслони своје руке на моју косу с изразом искрене наклоности:

— Ви сте дивни, рече ми, жао ми је што се ова авантура десила баш Вама. Али срећом неће имати последица. Г. Делестал се неће с Вама тући.

— Шта би ми то сметало?

— Ја знам да сте Ви фини човек, али ту би било пуно говора око тога, скандала. Г. Делестал неће ни једно ни друго.

Ја је више нисам ни слушао: шта ме се тиче Делестал, прељуба, развод, двобој? Ја сам је страсно загрлио и шаптао јој ватрено:

— Волим Вас, ходите!

Она се благо одупре, не избегавајући моја миловања:

— Не, рече она, не. Сад то *више* није могуће.

И она лагано одмахну главом.

У том тренутку изгледала ми је мистериозније и загонетније него икад, са чудним осмехом на лепим уснама и прекрштеним рукама на грудима.

Зашто сам имао тада апсолутно предубеђење да се никад, никад овај лепи женски сфинкс неће дати мени? Схватио сам да ће тако бити, али нисам схватио зашто. Загонетка женског срца појави се неочекивано предамном са својим заводљивим осмехом, од кога се пати и умире.

Падох пред њене ноге и почех да плачем. Незнам шта јој све нисам обећавао: да убијем њеног мужа да се оженим њоме, и још пуно дирљивих доказа своје љубави. Она ме је слушала са осмехом. Затим се диже и упали свеће на камину, и облачила се мирно и полако. Кад сам ја довршио своја проклињања она је била у шешир, капуту, чак и са рукавицама на рукама и спремала се за одлазак.

— Хајде, рече ми, устани, да се растанемо.

(Наставиће се.)

Културно наслеђе Србије

Власник Војислав Ђорђевић Св. Савска 14. Штампарија „Слобода" Бранкова улица бр. 7. Одговорни уредник Милутин Стефановић Курсулина 3